

Inspectie Overheidsinformatie en
Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Monitor monumenten en archeologie 2021-2022 benchmark gemeenten

Benchmark gemeenten

Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

*Actueel overzicht
van de invulling van
de erfgoedtaken
van de Nederlandse
gemeenten*

*Archeologie
Monumenten*

*Beleid, uitvoering,
toezicht en
handhaving*

Omgevingswet

2023

Over de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

Een overheid die verantwoording kan afleggen. Erfgoed beschikbaar voor iedereen. Nu en in de toekomst. Dat is onze missie.

Wij zien toe op de toegankelijkheid van overheidsinformatie en op de zorgvuldige omgang met erfgoed. Wij kijken hoe de regels in de praktijk werken.

Inhoud

Inleiding	4
1. Archeologie	5
1.1. Archeologie - Beleid	5
1.1.1. Actualiteit beleid archeologie	5
1.1.2. Gemeentelijke voorschriften	5
1.2. Archeologie – Uitvoering	6
1.2.1. Personeel archeologie	6
1.2.2. Samenwerking	6
1.2.3. Goedkeuring Programma's van Eisen (PVE's)	7
1.2.4. Registratie vondstmeldingen	7
1.3. Archeologie - Toezicht en handhaving	8
1.3.1. Toezicht	8
1.3.2. Handhaving	8
2. Monumenten	9
2.1. Monumenten - Beleid	9
2.1.1. Actualiteit beleid monumenten	9
2.1.2. Actualiteit beleid beschermde stads- en dorpsgezichten	9
2.1.3. Structuurvisie	10
2.1.4. Gemeentelijke voorschriften	10
2.2. Monumenten – Uitvoering	11
2.2.1. Personeel monumenten	11
2.2.2. Samenwerking	11
2.2.3. Bouwhistorisch onderzoek	12
2.2.4. Deskundigheid adviescommissie	12
2.2.5. Mededeling aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	13
2.2.6. Duurzaamheid	13
2.3. Monumenten - Toezicht en handhaving	14
2.3.1. Toezicht	14
2.3.2. Handhaving	14
2.4. Omgevingswet	15
Bijlage vragenlijst	
Monitor monumenten en archeologie 2021 – 2022 gemeenten	16
Monumenten	17
Archeologie	20
Overige vragen	22

Inleiding

Actueel overzicht erfgoedtaken

Deze benchmark gemeenten 2021-2022 geeft een actueel overzicht hoe er op hoofdlijnen invulling wordt gegeven aan erfgoedtaken door de Nederlandse gemeenten. De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed bevroegt tweejaarlijks alle gemeenten op het gebied van archeologie en monumenten.¹ De vragen hebben betrekking op beleid, uitvoering en toezicht en handhaving. Met het oog op de geplande invoering van de Omgevingswet (1 januari 2024) zijn er twee vragen toegevoegd.

Benchmark gemeenten 2021-2022

De Inspectie heeft op basis van de beantwoording van een selectie van gesloten vragen deze benchmark gemeenten 2021-2022 opgesteld. Zo is per onderwerp te zien wat de gemeenten tezamen hebben ingevuld. Hierin is een selectie van antwoorden van de gemeenten gewaardeerd met de kleuren groen, geel, oranje of rood. Er is geen rekening gehouden met eventuele relativerende toelichtingen. De kleuren geven een indicatie van de taakuitvoering door de gemeenten en zijn geen formele beoordeling.

Respons en zelfverantwoording

342 gemeenten hebben de vragenlijst 2021-2022 ingevuld. De respons is daarmee 99%. De invulperiode was medio januari – april 2022.

Iedere gemeente heeft in mei 2022 een individuele kleurenrapportage ontvangen die gebruikt kan worden als instrument voor zelfevaluatie en als verantwoording aan de gemeenteraad. Ook wordt de rapportage gebruikt voor het interbestuurlijk toezicht door de provincie. De benchmark 2021-2022 kan vergeleken worden met eerdere gepubliceerde benchmarks zoals die van [2019-2020](#). Deze zijn te vinden op de website van de Inspectie.²

Gegevens openbaar

De gegevens zijn openbaar en gepubliceerd in de openbare [databank](#) van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed.³ Specifiek zijn deze keer de vragen en antwoorden van de monitor gemeenten 2021-2022 van iedere gemeente afzonderlijk gepubliceerd. Daarnaast neemt de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed een aantal generieke data over uit deze monitor voor de erfgoedmonitor.⁴

Bijlage

In de bijlage is de integrale vragenlijst met antwoordopties van deze monitor gemeenten opgenomen.

---

¹ De vragenlijst is opgesteld in samenwerking met het ministerie van OCW en in afstemming met o.a. de Federatie Grote Monumentengemeenten, de Vereniging Nederlandse Gemeenten en het Interprovinciale Overleg.

² <https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/publicatie/2021/01/19/monitor-monumenten-en-archeologie-2019-2020-benchmark-gemeenten>

³ <https://www.inspectie-oe.nl> | <https://www.inspectie-oe.nl/onderwerpen/monitor-overheidsinformatie-en-erfgoed> | databank: <https://inspectie-oe.databank.nl/jive>

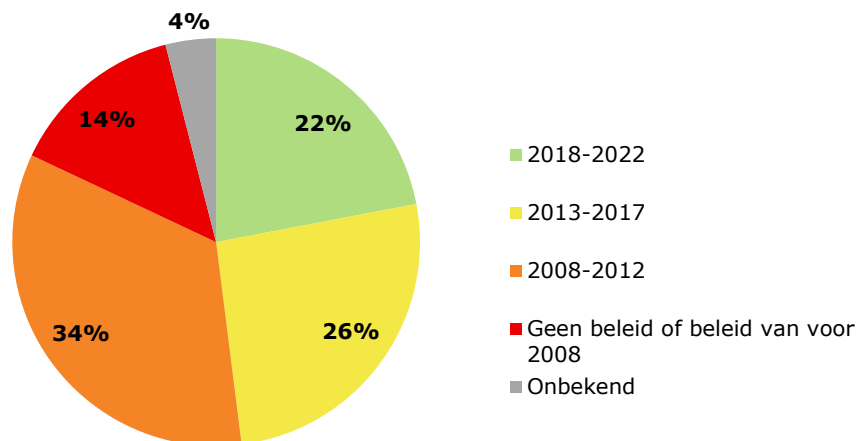
⁴ <https://erfgoedmonitor.cultureelerfgoed.nl/>

1. Archeologie

1.1. Archeologie - Beleid

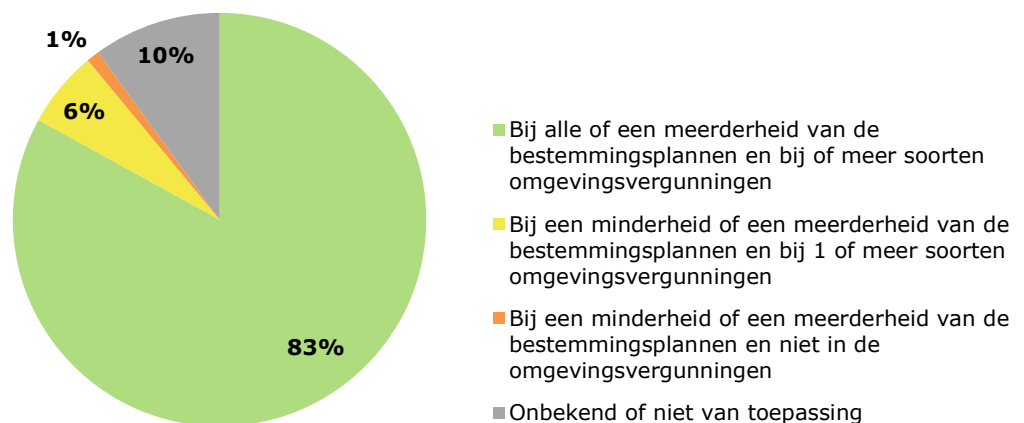
Een gemeente die het beleid op het terrein van archeologie regelmatig actualiseert, maakt daarmee duidelijk hoe zij met haar archeologisch erfgoed omgaat. Dat is zowel een waarborg voor het beheer van het erfgoed, als een manier om aan inwoners en gemeenteraad verantwoording af te leggen en een visie uit te dragen over het archeologisch erfgoed.

1.1.1. Actualiteit beleid archeologie (N=342)

III.G.1 Heeft de gemeente beleid vastgesteld voor archeologie?
III.G.1.1 Wanneer is dit beleid (voor het laatst) vastgesteld?

1.1.2. Gemeentelijke voorschriften (N=342)

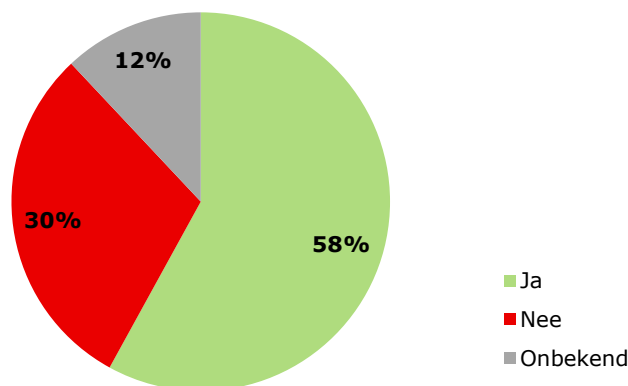
III.G.2 Is bij het vaststellen of herzien van bestemmingsplannen in de afgelopen twee jaar rekening gehouden met de in de grond aanwezige, dan wel te verwachten monumenten (archeologie)?

III.G.2.1 Worden de archeologische bepalingen in de bestemmingsplannen uitgewerkt via voorschriften bij: omgevingsvergunning voor bouwactiviteiten; omgevingsvergunning voor sloopactiviteiten; omgevingsvergunning voor aanlegactiviteiten; anders

1.2. Archeologie – Uitvoering

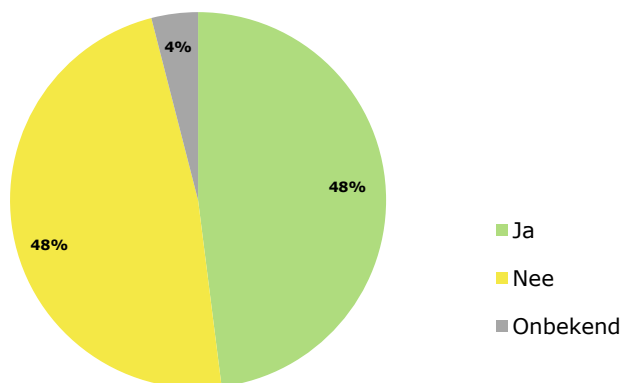
De processen, die binnen de gemeente zijn geïmplementeerd teneinde het beheer van de archeologie te waarborgen, moeten zorgvuldig en doelmatig verlopen. Hierdoor heeft de gemeente overzicht en inzicht in de staat van haar erfgoed en kunnen maatregelen genomen worden indien risico's zich voordoen.

1.2.1. Personeel archeologie (N=342)

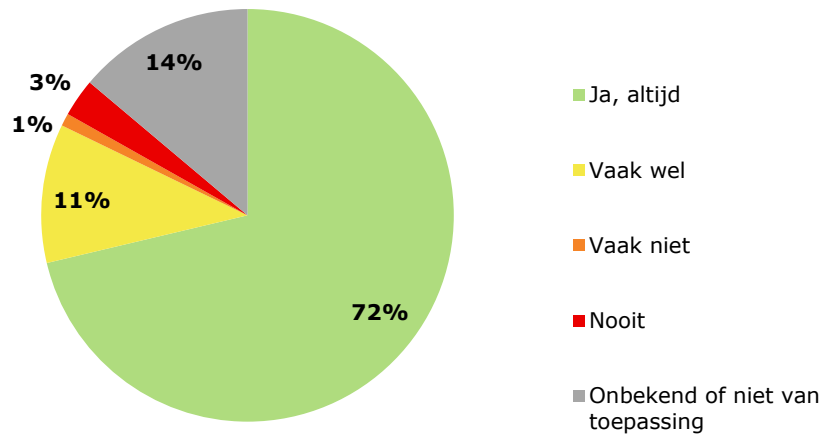
III.H.2 Is er voldoende personeel beschikbaar voor de taakuitvoering op het gebied van archeologie?

1.2.2. Samenwerking (N=342)

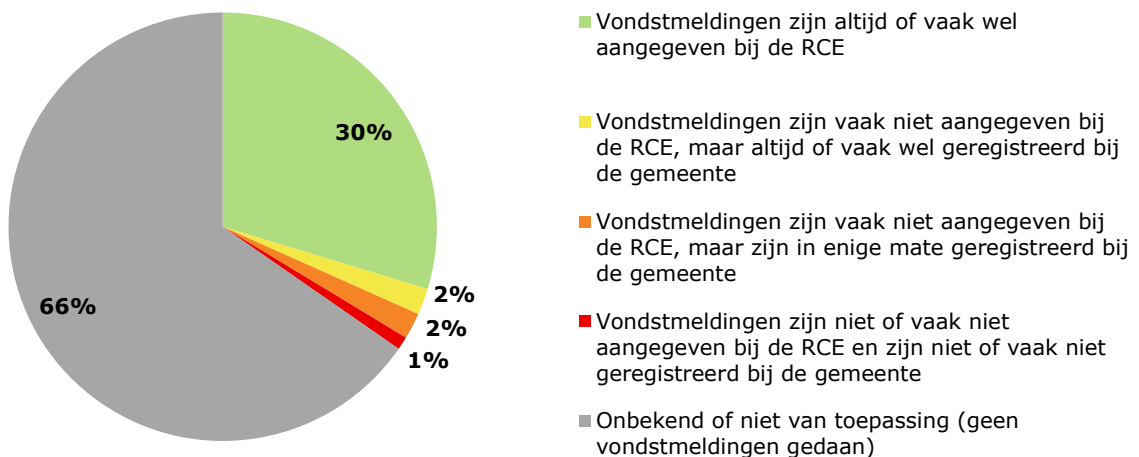
III.H.4 Werkt de gemeente voor archeologie samen met andere gemeente(n)?

1.2.3. Goedkeuring Programma's van Eisen (PvE's) (N=342)

III.J.1 Heeft de gemeente de afgelopen twee jaar programma's van eisen beoordeeld voor archeologisch onderzoek?

1.2.4. Registratie vondstmeldingen (N=342)

III.J.2 Zijn er de afgelopen twee jaar meldingen van vondsten bij de gemeente gedaan?

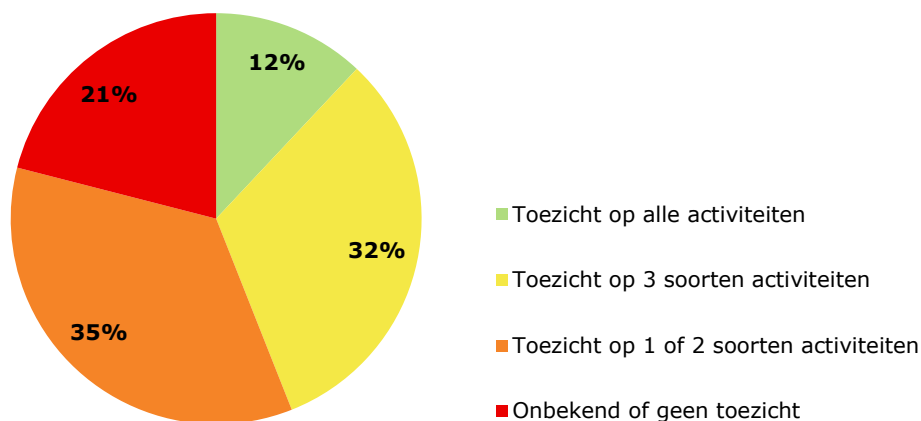
III.J.2.1 Zijn deze vondsten door de gemeente gemeld aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) via het vondstmeldingsformulier van Archis?

III.J.2.2 Houdt de gemeente de vondstmeldingen (ook) bij in een eigen administratie?

1.3. Archeologie - Toezicht en handhaving

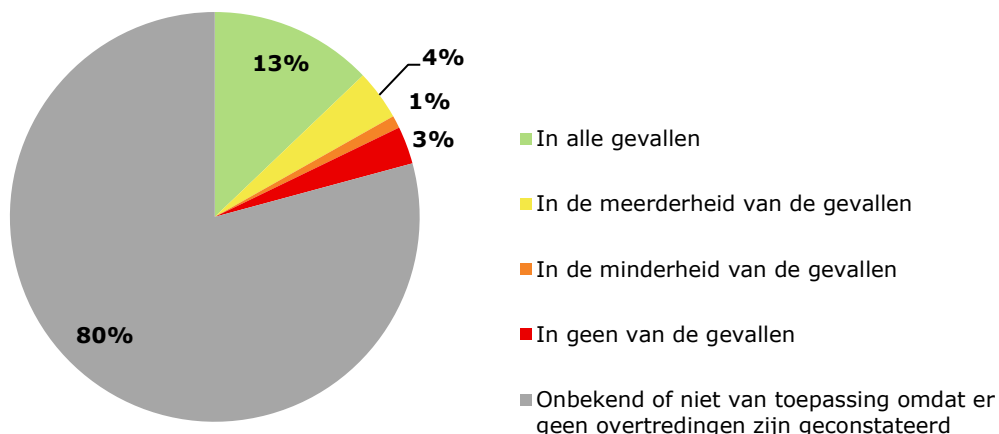
Door deskundig toezicht op het gebied van archeologie kunnen mogelijke overtredingen tijdig geconstateerd worden en kan de gemeente optreden als handhaver ter bescherming van het archeologie.

1.3.1. Toezicht (N=342)

III.K.2 Houdt de gemeente toezicht op: graafactiviteit op terreinen met een dubbelbestemming archeologie en/of archeologische rijksmonumenten; de naleving van archeologische voorschriften bij een omgevingsvergunning; de naleving van het algemene opgravingsverbod; de naleving van het metaaldetectieverbod

1.3.2. Handhaving (N=342)

III.K.4 In hoeverre heeft de gemeente de afgelopen twee jaar opgetreden tegen de geconstateerde overtreding(en)?

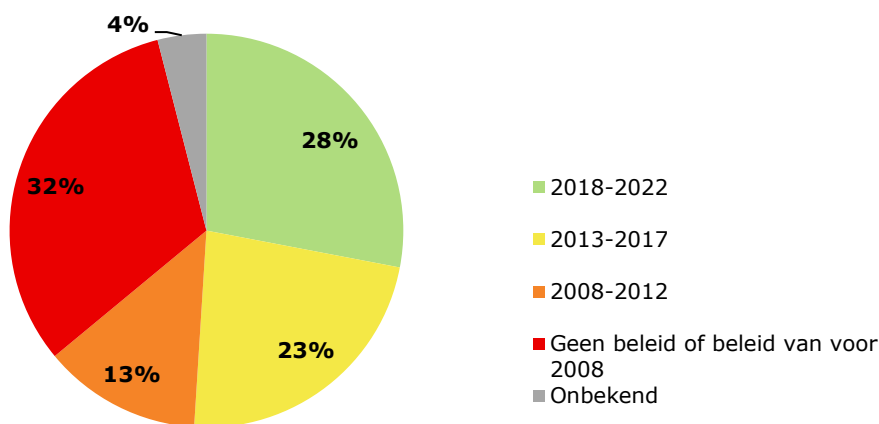

2. Monumenten

2.1. Monumenten - Beleid

Een gemeente die het beleid voor monumenten en beschermde gezichten regelmatig actualiseert, maakt daarmee duidelijk hoe zij met haar erfgoed omgaat. Dat is zowel een waarborg voor het beheer van het erfgoed, als een manier om aan inwoners en gemeenteraad verantwoording af te leggen en een visie uit te dragen over het erfgoed.

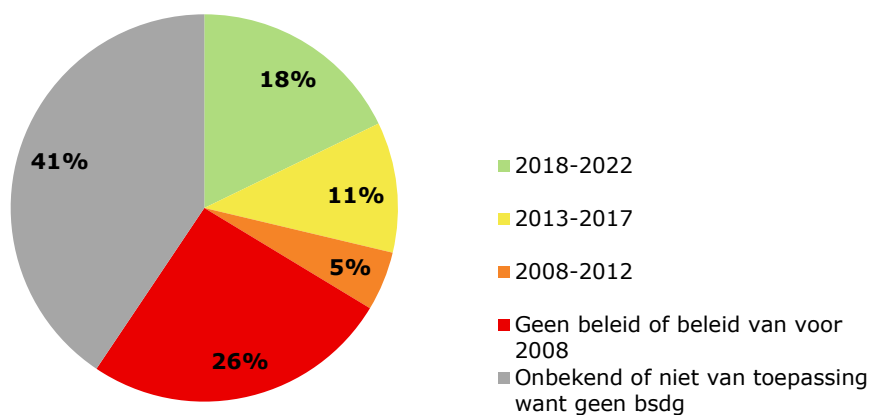
2.1.1. Actualiteit beleid monumenten (N=342)

II.B.1 Heeft de gemeente beleid vastgesteld voor gebouwde en/of groene monumenten?

II.B.1.1 Wanneer is dit beleid (voor het laatst) vastgesteld?

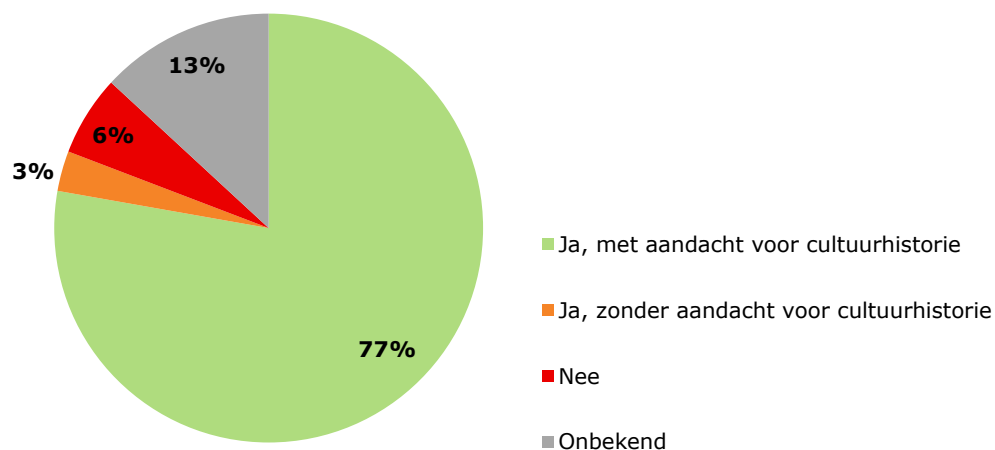
2.1.2. Actualiteit beleid beschermde stads- en dorpsgezichten (N=342)

II.B.2 Heeft de gemeente beleid vastgesteld voor beschermde stads- en dorpsgezichten?

II.B.2.1 Wanneer is dit beleid (voor het laatst) vastgesteld?

2.1.3. Structuurvisie (N=342)

II.B.4 Beschikt de gemeente over een of meer gemeentelijke structuurvisie(s) (op grond van Wro, art. 2.1)?

II.B.4.1 Wordt er in deze structuurvisie(s) aandacht besteed aan cultuurhistorie en/of het cultureel erfgoed?

2.1.4. Gemeentelijke voorschriften (N=342)

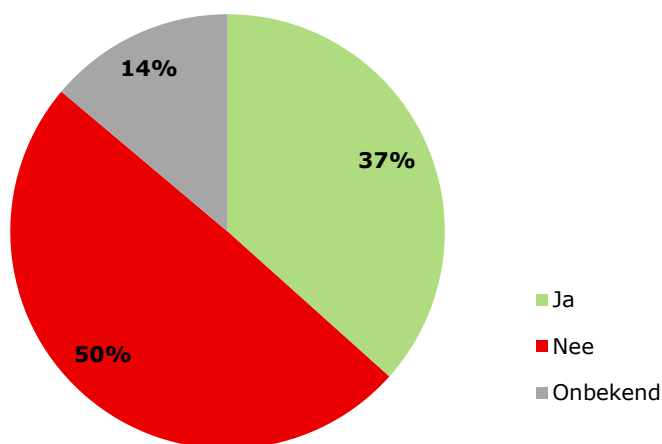

II.B.5 Is bij het vaststellen of herzien van bestemmingsplannen na 1 januari 2020 rekening gehouden met gebouwde monumenten en/of beschermde gezichten?

2.2. Monumenten – Uitvoering

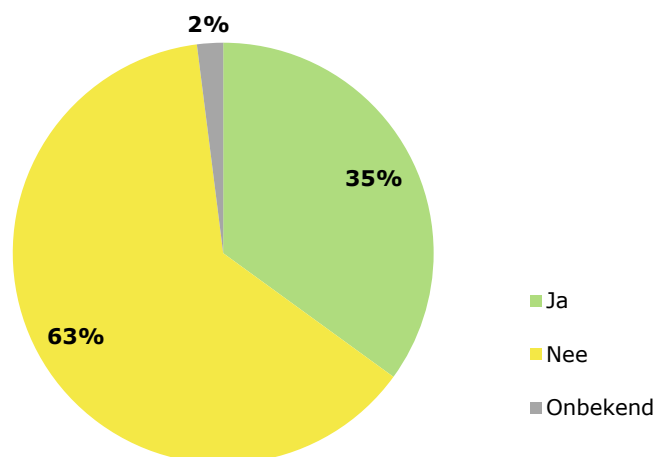
De processen, die binnen de gemeente zijn geïmplementeerd teneinde het beheer van het erfgoed te waarborgen, moeten zorgvuldig en doelmatig verlopen. Hierdoor heeft de gemeente overzicht en inzicht in de staat van haar erfgoed en kunnen maatregelen genomen worden indien risico's zich voordoen.

2.2.1. Personeel monumenten (N=342)

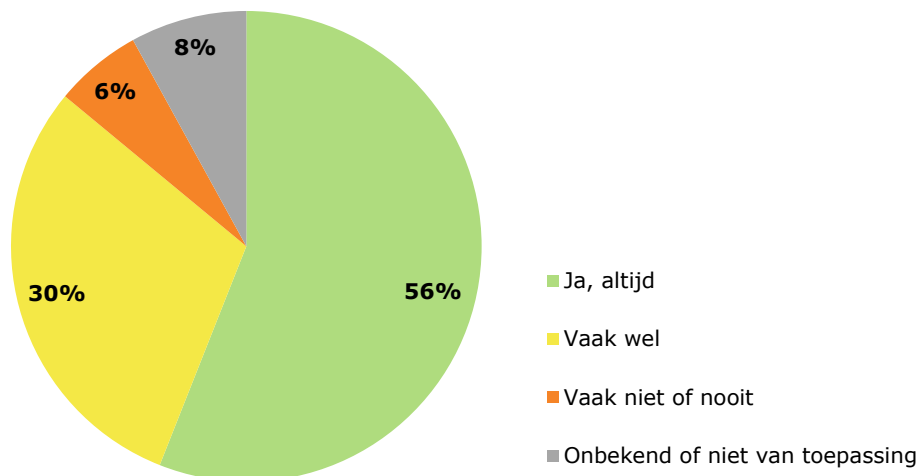
II.C.3 Is er voldoende personeel beschikbaar voor de taakuitvoering op het gebied van monumenten en/of beschermde gezichten?

2.2.2. Samenwerking (N=342)

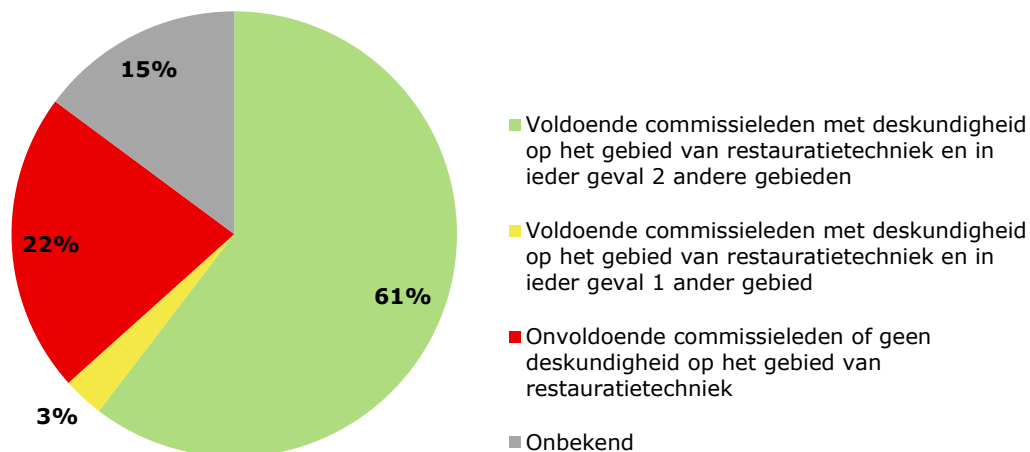
II.C.5 Werkt de gemeente voor monumenten en/of beschermde gezichten samen met (een) andere gemeente(n)?

2.2.3. Bouwhistorisch onderzoek (N=342)

II.D.1 Maakt de gemeente bij ingrepen van belang aan een rijksmonument, zoals een restauratie of een grote wijziging, de afweging of bouwhistorisch (voor)onderzoek nodig is?

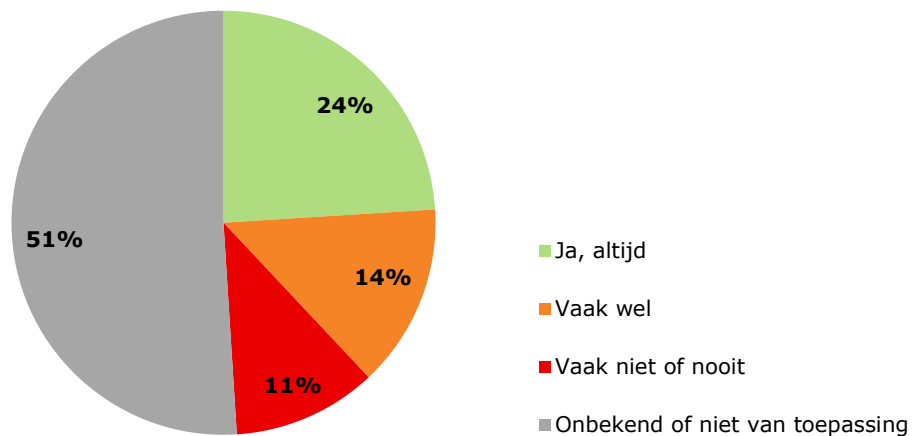
2.2.4. Deskundigheid adviescommissie (N=342)

II.D.3.1 Hoeveel leden in de adviescommissie zijn deskundig op het gebied van monumenten en/of beschermde gezichten?

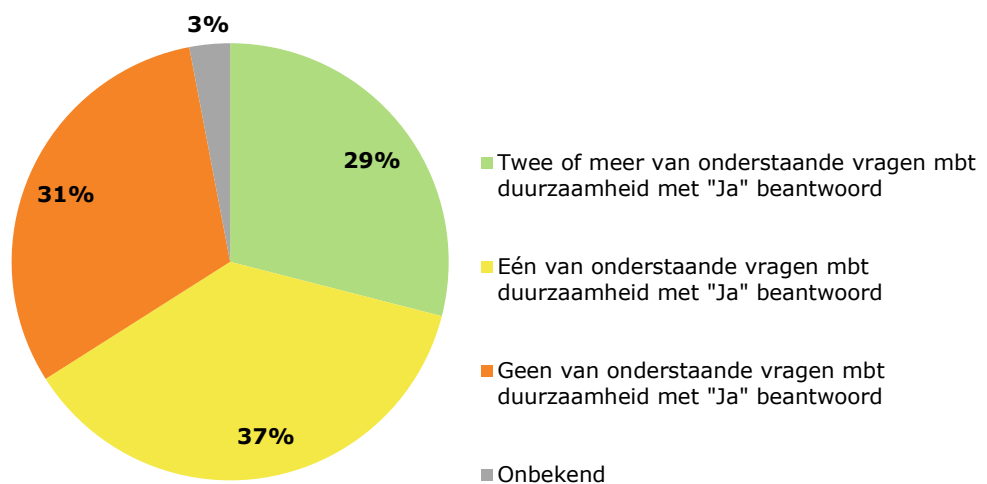
II.D.3.2 Waaruit bestaat de deskundigheid van de leden van de adviescommissie?

2.2.5. Mededeling aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (N=342)

II.D.4.2 Doet de gemeente mededeling van elk definitief besluit aangaande rijksmonumenten aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)?

2.2.6. Duurzaamheid (N=342)

IV.N.4 Heeft de gemeente beleid vastgesteld voor het verduurzamen van gebouwde monumenten?

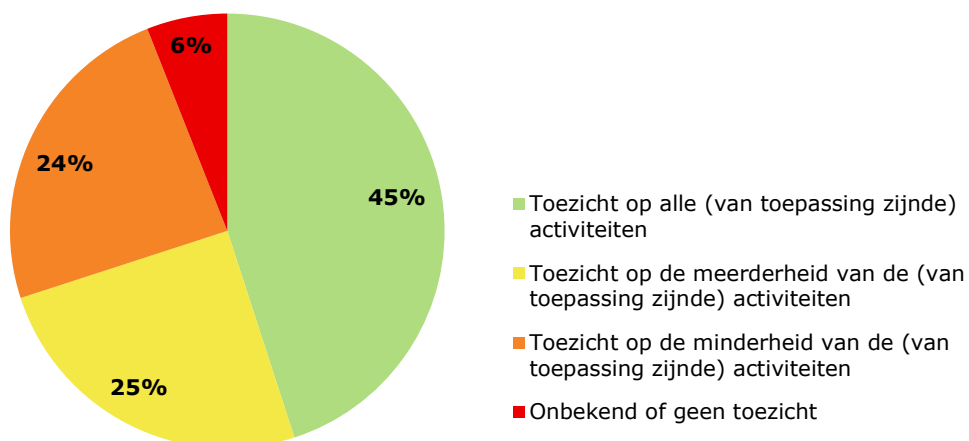
IV.N.5 Verstrekt de gemeente subsidies en/of leningen voor het verduurzamen van gebouwde monumenten?

IV.N.6 Geeft de gemeente voorlichting aan eigenaren over het verduurzamen van hun gebouwde monumenten?

2.3. Monumenten - Toezicht en handhaving

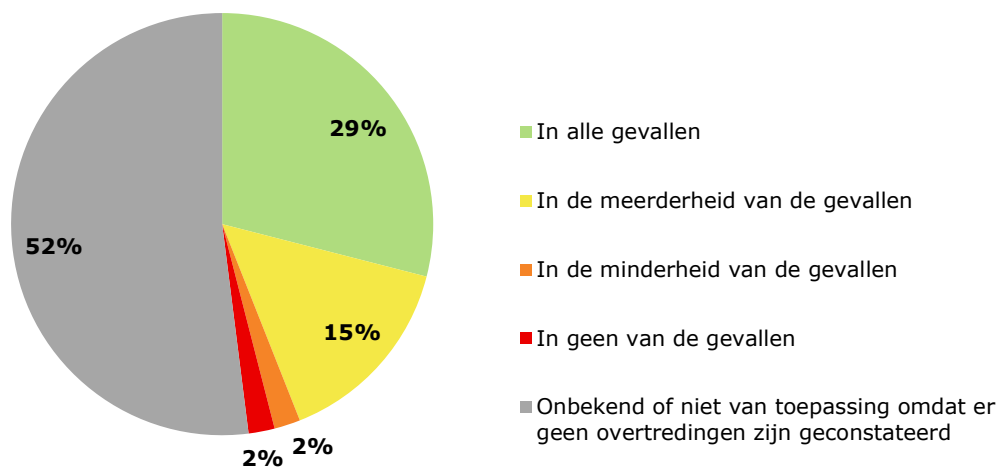
Door deskundig toezicht op het gebied van de monumentenzorg kunnen mogelijke overtredingen tijdig geconstateerd worden en kan de gemeente optreden als handhaver ter bescherming van het erfgoed.

2.3.1. Toezicht (N=342)

II.E.2 Houdt de gemeente toezicht op: de naleving van de omgevingsvergunning bij restauraties of wijzigingen van monumenten; de correcte toepassing van vergunningsvrij bouwen aan monumenten; het bouwen of slopen binnen beschermde gezichten; het vernielen of beschadigen van rijksmonumenten; de instandhoudingsplicht.

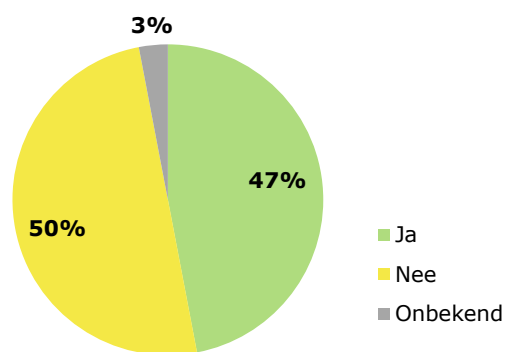
2.3.2. Handhaving (N=342)

II.E.5 In hoeverre heeft de gemeente de afgelopen twee jaar opgetreden tegen de geconstateerde overtreding(en)?

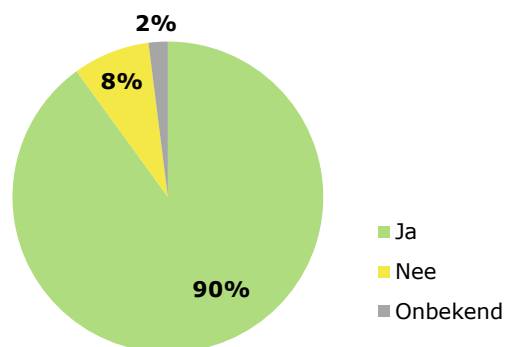
2.4. Omgevingswet

2.4.1 Omgevingsvisie (N=342)

IV.M.1 Heeft de gemeente al een omgevingsvisie opgesteld, volgens de Omgevingswet?

2.4.2 Aandacht aan erfgoed in omgevingsvisie (N=160)

IV.M.2 Wordt in de omgevingsvisie expliciet aandacht besteed aan erfgoed?
(Deze vraag is beantwoord door de 160 gemeenten die vraag M.1 met ja hebben beantwoord)

Bijlage vragenlijst

Monitor monumenten en archeologie 2021 – 2022 gemeenten

I. Cijfers - Aantallen monumenten *peildatum nu

- I.A.1.1 Kunt u onderstaande gegevens actualiseren* rijksmonumenten gebouwd/groen?
- I.A.1.2 Kunt u onderstaande gegevens actualiseren* rijksbeschermdde stads- en dorpsgezichten?
- I.A.1.3 Kunt u onderstaande gegevens actualiseren* archeologische rijksmonumenten?
- I.A.1.4 Kunt u onderstaande gegevens actualiseren* gemeentelijke monumenten gebouwd/groen?
- I.A.1.5 Kunt u onderstaande gegevens actualiseren* gemeentelijke beschermdde stads- en dorpsgezichten?
- I.A.1.6 Kunt u onderstaande gegevens actualiseren* gemeentelijke archeologische monumenten?
- I.A.2 Hieronder heeft u de mogelijkheid een toelichting te geven op bovenstaande tabel.

II. MONUMENTEN

II.B Gemeentelijk beleid en voorschriften

- II.B.1 Heeft de gemeente beleid vastgesteld voor gebouwde en/of groene monumenten?
  - II.B.1.1 Wanneer is dit beleid (voor het laatst) vastgesteld?
  - II.B.1.2 Tot wanneer geldt dit beleid?
- II.B.2 Heeft de gemeente beleid vastgesteld voor beschermdde stads- en dorpsgezichten?
  - II.B.2.1 Wanneer is dit beleid (voor het laatst) vastgesteld?
  - II.B.2.2 Tot wanneer geldt dit beleid?
- II.B.3 Heeft de gemeente beleid ontwikkeld voor de instandhoudings- en/of onderhoudsplicht?
- II.B.4 Beschikt de gemeente over een of meer gemeentelijke structuurvisie(s) (op grond van Wro, art. 2.1)?
  - II.B.4.1 Wordt er in deze structuurvisie(s) aandacht besteed aan cultuurhistorie en/of het cultureel erfgoed?
- II.B.5 Is bij het vaststellen of herzien van bestemmingsplannen na 1 januari 2020 rekening gehouden met gebouwde monumenten en/of beschermdde gezichten?
- II.B.6 Beschikt de gemeente over een erfgoedverordening c.q. een monumentenverordening?
  - II.B.6.1 Wanneer is de verordening (voor het laatst) vastgesteld?
- II.B.7 Heeft de gemeente een cultuurhistorische waardenkaart?
  - II.B.7.1 Wanneer is deze (voor het laatst) vastgesteld?
  - II.B.7.2 Welke van de onderstaande cultuurhistorische waarden worden daarbij betrokken? (archeologische rijksmonumenten, rijksbeschermdde stads- en dorpsgezichten, gemeentelijke gebouwde monumenten (inclusief groene monumenten), beeldbepalende panden (zonder monumentenstatus), gemeentelijke beschermdde stads- en dorpsgezichten, gemeentelijke (archeologische) monumenten, de erfgoedwaarden van cultuurlandschappen, historische stedenbouw en dorpskernen, historische geografie, cultuurlandschap en historische bomen, anders, onbekend)?
- II.B.8 Wordt er op een andere manier door de gemeente aandacht besteed aan cultuurhistorische waarden?
  - II.B.8.1 Op welke (andere) wijze wordt er door de gemeente aandacht besteed aan de cultuurhistorische waarden?
- II.B.9 Brengt uw gemeente de rol van erfgoed in bij vraagstukken omtrent dergelijke transitie?
  - II.B.9.1 Bij welke ontwikkelingen wordt door uw gemeente de rol van het erfgoed meegewogen?
- II.B.10 Hieronder heeft u de mogelijkheid een toelichting te geven op één of meer van de in de vragengroep gegeven antwoorden.

II.C Organisatie en personeel

- II.C.1.1 Hoeveel fte heeft de gemeente bij benadering beschikbaar voor monumenten en/of beschermdde stads- en dorpsgezichten? Totaal?
- II.C.1.2 Hoeveel fte heeft de gemeente bij benadering beschikbaar voor monumenten en/of beschermdde stads- en dorpsgezichten? Beleid?
- II.C.1.3 Hoeveel fte heeft de gemeente bij benadering beschikbaar voor monumenten en/of beschermdde stads- en dorpsgezichten? Uitvoering?

- II.C.1.4 Hoeveel fte heeft de gemeente bij benadering beschikbaar voor monumenten en/of beschermde stads- en dorpsgezichten? Toezicht?
- II.C.2 Over welke deskundigheid op het gebied van monumenten en/of beschermde gezichten beschikt de gemeente voor de uitvoering van vergunningverlenende taken en het maken van beleid? (architectuurgeschiedenis, bouwgesciedenis/bouwhistorisch onderzoek, restauratietechniek, (historische) stedenbouw en dorpskernen, historische geografie en erfgoedwaarden cultuurlandschap, groen erfgoed, historische interieurs, ruimtelijke ordening in relatie tot erfgoed, herbestemming, wederopbouwperiode, duurzaamheid bij monumenten, wet- en regelgeving m.b.t. erfgoed (Erfgoedwet, Wet ruimtelijke ordening, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Woningwet, Restauratie en uitvoeringsrichtlijnen, Algemene wet bestuursrecht), geen kennis op het gebied van monumenten/beschermde gezichten, bouwtechniek, anders, onbekend)?
- II.C.2.1 Hoeveel personen binnen de gemeente beschikken over deze deskundigheid?
- II.C.3 Is er voldoende personeel beschikbaar voor de taakuitvoering op het gebied van monumenten en/of beschermde gezichten?
- II.C.3.1 Aan welke taken op het gebied van monumenten en/of beschermde gezichten komt de gemeente onvoldoende toe? (beleid, uitvoering, toezicht en handhaving, scholing, interne afstemming, contact met monumenteneigenaren, ontwikkelen van draagvlak voor erfgoed, anders)?
- II.C.4 Is er de afgelopen twee jaar in de gemeente bezuinigd op het gebied van monumenten en/of beschermde gezichten?
- II.C.4.1 Waarop is in de gemeente bezuinigd op het gebied van monumenten en/of beschermde gezichten?
- II.C.5 Werkt de gemeente voor monumenten en/of beschermde gezichten samen met (een) andere gemeente(n)?
- II.C.5.1 Op welke onderdelen werkt de gemeente voor monumenten en/of beschermde gezichten samen met andere gemeenten? (beleid, kennis, uitvoering, toezicht en handhaving, anders)?
- II.C.6 Hoe vaak deed de gemeente de afgelopen 12 maanden voor monumenten en/of beschermde gezichten een beroep op het provinciale steunpunt?
- II.C.6.1 Waarvoor deed de gemeente een beroep op het provinciale steunpunt?
- II.C.7 Maakt de gemeente op het gebied van monumenten en/of beschermde gezichten gebruik van een regionale omgevingsdienst (RUD)?
- II.C.7.1 Voor welke taken maakt de gemeente gebruik van een omgevingsdienst (RUD)?
- II.C.7.2 Overlegt de gemeente (als opdrachtgever) met de omgevingsdienst (als opdrachtnemer) over de uitvoering van de taken op het gebied van monumenten en/of beschermde gezichten?
- II.C.7.3 Met welke frequentie vindt dit overleg plaats?
- II.C.8 Hieronder heeft u de mogelijkheid een toelichting te geven op één of meer van de in de vragengroep gegeven antwoorden.

II.D Uitvoering

- II.D.1 Maakt de gemeente bij ingrepen van belang aan een rijksmonument, zoals een restauratie of een grote wijziging, de afweging of bouwhistorisch (voor)onderzoek nodig is?
- II.D.2 Hoe vaak vindt daadwerkelijk bouwhistorisch (voor)onderzoek plaats bij een restauratie of wijziging van een rijksmonument?
- II.D.2.1 Hoe waardeert de gemeente over het algemeen de kwaliteit van dat bouwhistorisch onderzoek?
- II.D.3 Welk type commissie adviseert de gemeente over restauratie- of wijzigingsplannen voor monumenten en/of beschermde gezichten? (gemeentelijke monumentencommissie, gemeentelijke welstand- en monumentencommissie (gecombineerd), regionaal werkende monumentencommissie, regionaal werkende gecombineerde commissie, provinciaal werkende monumentencommissie, provinciaal werkende gecombineerde commissie, ander type commissie, onbekend, de gemeente heeft geen adviescommissie ingesteld).
- II.D.3.1 Hoeveel leden in de commissie zijn deskundig op het gebied van monumenten en/of beschermde gezichten?
- II.D.3.2 Waaruit bestaat de deskundigheid van de leden van de commissie? (architectuurgeschiedenis, bouwgesciedenis/bouwhistorisch onderzoek, restauratietechniek, (historische) stedenbouw en dorpskernen, groen erfgoed, historische geografie en erfgoedwaarden cultuurlandschap, anders, onbekend)?
- II.D.3.3 Zijn de vergaderingen van de commissie openbaar?
- II.D.3.4 Zendt de commissie elk jaar een verslag over de door haar verrichte werkzaamheden aan de gemeenteraad?
- II.D.3.5 Hoe waardeert de gemeente over het algemeen de adviezen van de commissie op het gebied van monumenten en/of beschermde gezichten?

- II.D.4 Hoeveel aanvragen voor een omgevingsvergunning voor het wijzigen van een rijksmonument heeft de gemeente de afgelopen twee jaar gekregen?
- II.D.4.1 Bij hoeveel van deze aanvragen is een vergunning verleend?
- II.D.4.2 Doet de gemeente mededeling van elk definitief besluit aangaande rijksmonumenten aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)?
- II.D.5 Maakt de gemeente in haar rol als opdracht gevende eigenaar van monumenten gebruik van de uitvoeringsrichtlijnen (URL) voor instandhoudingswerkzaamheden van Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumenten (ERM)?
- II.D.6 Schrijft de gemeente vanuit haar rol als vergunningverlener voor monumenten gebruik van de uitvoeringsrichtlijnen (URL) voor instandhoudingswerkzaamheden van Stichting ERM voor?
- II.D.6.1 Welke URL's schrijft de gemeente voor vanuit haar rol als vergunningverlener voor monumenten? (zie: <https://www.stichtingerm.nl/kennis-richtlijnen?filter=a1>)
- II.D.7 Hieronder heeft u de mogelijkheid een toelichting te geven op één of meer van de in de vragengroep gegeven antwoorden.

II.E Toezicht en handhaving

- II.E.1 Beschikt uw gemeente over een vastgesteld Uitvoeringsprogramma Handhaving, zoals bedoeld in artikel 7.3 van het Besluit omgevingsrecht (Bor)?
- II.E.1.1 Maakt toezicht en handhaving op monumenten en/of beschermde gezichten onderdeel uit van het Uitvoeringsprogramma?
- II.E.1.2 Welke vastgestelde prioriteit hebben het toezicht en de handhaving op monumenten en/of beschermde gezichten in het Uitvoeringsprogramma?
- II.E.2.1 Houdt de gemeente toezicht op: de naleving van de omgevingsvergunning bij restauraties of wijzigingen van monumenten?
- II.E.2.2 Houdt de gemeente toezicht op: de correcte toepassing van vergunningsvrij bouwen aan monumenten?
- II.E.2.3 Houdt de gemeente toezicht op: Bouwen of slopen binnen beschermde gezichten?
- II.E.2.4 Houdt de gemeente toezicht op: Vernielen of beschadigen rijksmonumenten?
- II.E.2.5 Houdt de gemeente toezicht op: De instandhoudingsplicht?
- II.E.2.6 Op welke wijze gebeurt dit? Vink aan wat van toepassing is: (bezoek van het object om te zien of de werkzaamheden conform de vergunning worden uitgevoerd, contact met de architect en/of eigenaar/opdrachtgever, contact met de uitvoerder of het bouwbedrijf, opvragen van een revisietekening, steekproef (reality check) onder het monumentenbestand, periodieke schouw van monumenten en/of beschermd gezicht, controle door luchtfoto's of analyse van (open) data, wordt meegenomen in algemene toezicht en handhavingsactiviteiten, anders)?
- II.E.3.1 Bezit(ten) degene(n) die toezicht houdt/houden op monumenten en/of beschermde gezichten over deskundigheid op het gebied van: architectuurhistorie?
- II.E.3.2 Bezit(ten) degene(n) die toezicht houdt/houden op monumenten en/of beschermde gezichten over deskundigheid op het gebied van: bouwgeschiedenis/bouwhistorisch onderzoek?
- II.E.3.3 Bezit(ten) degene(n) die toezicht houdt/houden op monumenten en/of beschermde gezichten over deskundigheid op het gebied van: bouwtechniek?
- II.E.3.4 Bezit(ten) degene(n) die toezicht houdt/houden op monumenten en/of beschermde gezichten over deskundigheid op het gebied van: restauratietechniek?
- II.E.4.1 Hoe vaak (bij benadering) heeft de gemeente de afgelopen twee jaar de volgende overtredingen geconstateerd? Restauraties of wijzigingen van monumenten in afwijking van omgevingsvergunning?
- II.E.4.2 Hoe vaak (bij benadering) heeft de gemeente de afgelopen twee jaar de volgende overtredingen geconstateerd? Onjuiste toepassing van vergunningsvrije wijzigingen van monumenten?
- II.E.4.3 Hoe vaak (bij benadering) heeft de gemeente de afgelopen twee jaar de volgende overtredingen geconstateerd? Illegaal bouwen of slopen binnen beschermde gezichten?
- II.E.4.4 Hoe vaak (bij benadering) heeft de gemeente de afgelopen twee jaar de volgende overtredingen geconstateerd? Vernielen of beschadigen rijksmonumenten?
- II.E.4.5 Hoe vaak (bij benadering) heeft de gemeente de afgelopen twee jaar de volgende overtredingen geconstateerd? Niet voldoen aan de instandhoudingsplicht?
- II.E.4.6 Op welke manier(-en) zijn deze overtredingen bij monumenten geconstateerd? (op aangeven van monumenteneigenaar/opdrachtgever, op aangeven van uitvoerder/bouwbedrijf, op aangeven van belanghebbende, op aangeven van andere burgers, door eigen toezicht, op basis van een onderzoek naar een andere overtreding, anders, onbekend)
- II.E.5 In hoeverre heeft de gemeente de afgelopen twee jaar opgetreden tegen de geconstateerde overtreding(en)?
- II.E.5.1 Op welke manier heeft de gemeente opgetreden tegen restauraties of wijzigingen van rijksmonumenten in afwijking van omgevingsvergunning? (informatie ingewonnen bij de partij

- die de overtreding heeft begaan, vergunning ingetrokken, bestuursdwang toegepast, dwangsom opgelegd, aangifte gedaan bij de politie en/of de Officier van Justitie, illegale ingreep gelegaliseerd, niet opgetreden, contact opgenomen met RCE/Inspectie, anders)?
- II.E.5.2 Op welke manier heeft de gemeente opgetreden tegen onjuiste toepassing(en) van vergunningsvrij bouwen aan monumenten? (informatie ingewonnen bij de partij die de overtreding heeft begaan, vergunning ingetrokken, bestuursdwang toegepast, dwangsom opgelegd, aangifte gedaan bij de politie en/of de Officier van Justitie, illegale ingreep gelegaliseerd, niet opgetreden, contact opgenomen met RCE/Inspectie, anders)?
  - II.E.5.3 Op welke manier heeft de gemeente opgetreden tegen illegaal bouwen of slopen binnen beschermde gezichten? (informatie ingewonnen bij de partij die de overtreding heeft begaan, vergunning ingetrokken, bestuursdwang toegepast, dwangsom opgelegd, aangifte gedaan bij de politie en/of de Officier van Justitie, illegale ingreep gelegaliseerd, niet opgetreden, contact opgenomen met RCE/Inspectie, anders)?
  - II.E.5.4 Op welke manier heeft de gemeente opgetreden tegen het vernielen of beschadigen van rijksmonumenten? (informatie ingewonnen bij de partij die de overtreding heeft begaan, vergunning ingetrokken, bestuursdwang toegepast, dwangsom opgelegd, aangifte gedaan bij de politie en/of de Officier van Justitie, illegale ingreep gelegaliseerd, niet opgetreden, contact opgenomen met RCE/Inspectie, anders)?
  - II.E.5.5 Op welke manier heeft de gemeente opgetreden tegen het niet voldoen aan de instandhoudingsplicht? (informatie ingewonnen bij de partij die de overtreding heeft begaan, vergunning ingetrokken, bestuursdwang toegepast, dwangsom opgelegd, aangifte gedaan bij de politie en/of de Officier van Justitie, illegale ingreep gelegaliseerd, niet opgetreden, contact opgenomen met RCE/Inspectie, anders)?
  - II.E.5.6 Wat is de reden dat in (sommige) gevallen niet is opgetreden tegen de geconstateerde overtreding(en)?
  - II.E.6 Van welke informatie maakt uw gemeente gebruik voor het toezicht en de handhaving op monumenten en/of beschermde gezichten?
  - II.E.7 Hieronder heeft u de mogelijkheid een toelichting te geven op één of meer van de in de vragengroep gegeven antwoorden.

II.F Leegstand en brandveiligheid monumenten

- II.F.1 Is er sprake van leegstand van rijksmonumenten in de gemeente?
  - II.F.1.1 Hoeveel rijksmonumenten staan er (bij benadering) momenteel leeg in de gemeente?
- II.F.2 Hoeveel rijksmonumenten in de gemeente zijn langdurig verwaarloosd?
  - II.F.2.1 Hoeveel van deze rijksmonumenten zijn zo ernstig verwaarloosd dat het voortbestaan van het monument/de monumentale waarden in gevaar is/zijn?
  - II.F.2.2 Wat zijn de belangrijkste oorzaken van de verwaarlozing/het verval?
  - II.F.2.3 Kunt u hieronder de monumentnummers van de langdurig verwaarloosde monumenten invullen?
- II.F.3 Draagt de gemeente actief bij aan het voorkomen van de leegstand van monumenten en/of gebouwen in beschermde gezichten?
  - II.F.3.1 Op welke wijze draagt de gemeente bij aan het voorkomen van de leegstand van monumenten en/of gebouwen in beschermde gezichten? (meerdere antwoorden mogelijk)
  - II.F.3.2 Wat is de reden dat de gemeente niet actief bijdraagt aan het voorkomen van de leegstand van monumenten en/of gebouwen in beschermde gezichten?
- II.F.4.1 Preventie
  - II.F.4.2 In hoeverre is de gemeente actief met betrekking tot de brandveiligheid van monumenten?
    - II.F.4.2 Uitvoering
      - II.F.4.2 In hoeverre is de gemeente actief met betrekking tot de brandveiligheid van monumenten?
- II.F.5 Hieronder heeft u de mogelijkheid een toelichting te geven op één of meer van de in de vragengroep gegeven antwoorden.

III. ARCHEOLOGIE

III.G Gemeentelijk beleid en voorschriften

- III.G.1 Heeft de gemeente beleid vastgesteld voor archeologie?
- III.G.1.2 Tot wanneer geldt dit beleid?
- III.G.1.3 Zijn in het gemeentelijke archeologiebeleid ook de waterbodems opgenomen?
- III.G.2 Is bij het vaststellen of herzien van bestemmingsplannen in de afgelopen twee jaar rekening gehouden met de in de grond aanwezige, dan wel te verwachten monumenten (archeologie)?
- III.G.2.1 Worden de archeologische bepalingen in de bestemmingsplannen uitgewerkt via voorschriften bij: omgevingsvergunning bouw/sloop/aanlegactiviteiten/anders/onbekend?
- III.G.2.2 Is bij het vaststellen of herzien van bestemmingsplannen na 1 januari 2020, die (mede) waterbodems omvatten, rekening gehouden met archeologie bij de bestemming van de waterbodems?
- III.G.3 Zijn de archeologische rijksmonumenten opgenomen in de bestemmingsplannen?
- III.G.4 Beschikt de gemeente over een archeologieverordening of een archeologie paragraaf in een erfgoedverordening?
- III.G.4.1 Heeft de gemeente bepalingen voor archeologie in waterbodems vastgelegd in een verordening?
- III.G.5 Heeft de gemeente voor haar grondgebied, of een gedeelte daarvan, een verbod op het gebruik van metaaldetectoren ingesteld?
- III.G.6 Heeft de gemeente voor haar wateren, of een gedeelte daarvan, een verbod op magneetvissen ingesteld?
- III.G.7 Heeft de gemeente een archeologische waarden- en verwachtingskaart?
- III.G.7.1 Wanneer is deze (voor het laatst) vastgesteld?
- III.G.7.2 Zijn in de gemeentelijke waardenkaart archeologische (verwachtings-)waarden van waterbodems opgenomen?
- III.G.8 Hieronder heeft u de mogelijkheid een toelichting te geven op één of meer van de in de vragengroep gegeven antwoorden.

III.H Organisatie en personeel

- III.H.1.1 Hoeveel fte heeft de gemeente bij benadering beschikbaar voor archeologie? Totaal?
- III.H.1.2 Hoeveel fte heeft de gemeente bij benadering beschikbaar voor archeologie? Beleid?
- III.H.1.3 Hoeveel fte heeft de gemeente bij benadering beschikbaar voor archeologie? Uitvoering?
- III.H.1.4 Hoeveel fte heeft de gemeente bij benadering beschikbaar voor archeologie? Toezicht?
- III.H.2 Is er voldoende personeel beschikbaar voor de taakuitvoering op het gebied van archeologie?
- III.H2.1 Aan welke taken op het gebied van archeologie komt de gemeente niet meer (voldoende) toe?
- III.H.3 Is er de afgelopen twee jaar in de gemeente bezuinigd op het gebied van archeologie?
- III.H.3.1 Waarop is in de gemeente bezuinigd op het gebied van archeologie?
- III.H.4 Werkt de gemeente voor archeologie samen met (een) andere gemeente(n)?
- III.H.4.1 Op welke onderdelen werkt de gemeente voor archeologie samen met andere gemeenten?
- III.H.5 Hoe vaak deed de gemeente de afgelopen 12 maanden voor archeologie een beroep op het provinciale steunpunt?
- III.H.5.1 Waarvoor deed de gemeente een beroep op het steunpunt?
- III.H.6 Maakt de gemeente op het gebied van archeologie gebruik van een regionale omgevingsdienst (RUD)?
- III.H.6.1 Voor welke taken op het gebied van archeologie maakt de gemeente gebruik van een omgevingsdienst (RUD)?
- III.H.7 Hieronder heeft u de mogelijkheid een toelichting te geven op één of meer van de in de vragengroep gegeven antwoorden.

III.I Kwaliteitscriteria

- III.I.1. Is de gemeente bekend met de 'Kwaliteitscriteria. Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving krachtens de Wabo', zoals opgesteld door het IPO en de VNG?
- III.I.2. Is de gemeente bekend met de actualisatie van deze kwaliteitscriteria naar versie 2.2 (juli 2019)?
- III.I.3. Past de gemeente de 'Kwaliteitscriteria. Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving krachtens de Wabo' voor archeologie toe?
- III.I.3.1 Welke kwaliteitscriteria (versie 2.1) worden toegepast?
- III.I.3.2 Welke kwaliteitscriteria (versie 2.2) worden toegepast?
- III.I.3.3 Welke eigen kwaliteitscriteria worden toegepast?
- III.I.3.4 Op welke wijze voorziet de gemeente in de kwaliteitscriteria?
- III.I.3.5 Wat is de reden dat de gemeente geen kwaliteitscriteria toepast?

- III.I.4 U heeft aangegeven dat de gemeente de 'Kwaliteitscriteria. Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving krachtens de Wabo' niet toepast of er niet mee bekend is. Is de gemeente bereid samen te werken met andere gemeenten om hier wel aan te gaan voldoen?
- III.I.5 Hieronder heeft u de mogelijkheid een toelichting te geven op één of meer van de in deze vragengroep gegeven antwoorden.

III.J Uitvoering

- III.J.1 Heeft de gemeente de afgelopen twee jaar programma's van eisen beoordeeld voor archeologisch onderzoek?
  - III.J.1.1 Door wie worden deze programma's van eisen beoordeeld?
- III.J.2 Zijn er de afgelopen twee jaar meldingen van vondsten bij de gemeente gedaan?
  - III.J.2.1 Zijn deze vondsten door de gemeente gemeld aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) via het vondstmeldingsformulier van Archis?
  - III.J.2.2 Houdt de gemeente de vondstmeldingen (ook) bij in een eigen administratie?
- III.J.3 Hieronder heeft u de mogelijkheid een toelichting te geven op één of meer van de in de vragengroep gegeven antwoorden.

III.K Toezicht en handhaving

- III.K.1 Beschikt uw gemeente over een vastgesteld Uitvoeringsprogramma Handhaving, zoals bedoeld in artikel 7.3 van het Besluit omgevingsrecht (Bor)?
  - III.K.1.1 Maakt toezicht en handhaving op archeologie onderdeel uit van het 'Uitvoeringsprogramma Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)'?
  - III.K.1.2 Welke vastgestelde prioriteit hebben toezicht en handhaving op archeologie in het Uitvoeringsprogramma?
- III.K.2.1 Houdt de gemeente toezicht op: graafactiviteit op terreinen met een dubbelbestemming archeologie en/of archeologische rijksmonumenten?
  - III.K.2.2 Houdt de gemeente toezicht op: de naleving van archeologische voorschriften bij een omgevingsvergunning?
  - III.K.2.3 Houdt de gemeente toezicht op: de naleving van het algemene opgravingsverbod?
  - III.K.2.4 Houdt de gemeente toezicht op: de naleving van het metaaldetectieverbod?
  - III.K.2.5 Op welke wijze gebeurt dit?
- III.K.3.1 Hoe vaak (bij benadering) heeft de gemeente de afgelopen twee jaar de volgende overtredingen geconstateerd? Niet-vergunde werkzaamheden op een terrein met dubbelbestemming archeologie of op een archeologisch rijksmonument
- III.K.3.2 Hoe vaak (bij benadering) heeft de gemeente de afgelopen twee jaar de volgende overtredingen geconstateerd? Niet-naleving van archeologische voorschriften bij een omgevingsvergunning?
- III.K.3.3 Hoe vaak (bij benadering) heeft de gemeente de afgelopen twee jaar de volgende overtredingen geconstateerd? Overtreding van het algemene opgravingsverbod?
- III.K.3.4 Hoe vaak (bij benadering) heeft de gemeente de afgelopen twee jaar de volgende overtredingen geconstateerd? Overtreding van het metaaldetectieverbod
- III.K.3.5 Op welke manier is/zijn de(ze) overtreding(en) geconstateerd?
- III.K.4 In hoeverre heeft de gemeente de afgelopen twee jaar opgetreden tegen de geconstateerde overtreding(en)?
  - III.K.4.1 Op welke manier heeft de gemeente opgetreden tegen niet-vergunde werkzaamheden op terrein(en) met een dubbelbestemming archeologie en/of op archeologische rijksmonumenten?
  - III.K.4.2 Op welke manier heeft de gemeente opgetreden tegen niet-naleving van archeologische voorschriften bij een omgevingsvergunning?
  - III.K.4.3 Op welke manier heeft de gemeente opgetreden tegen overtreding van het algemene opgravingsverbod?
  - III.K.4.4 Op welke manier heeft de gemeente opgetreden tegen overtreding van het metaaldetectieverbod?
  - III.K.4.5 Wat is de reden dat (in sommige gevallen) NIET is opgetreden tegen de geconstateerde overtreding(en)?
- III.K.5 Hieronder heeft u de mogelijkheid een toelichting te geven op één of meer van de in de vragengroep gegeven antwoorden.

IV. Overige vragen

IV.L Burgerparticipatie erfgoed

- IV.L.1 Zijn in de gemeente vrijwilligers betrokken bij het erfgoed?
- IV.L.1.1 Op welke wijze zetten vrijwilligers zich in? (vrijwilligers zetten zich in bij de jaarlijkse open monumentendag, vrijwilligers zetten zich in voor het onderhoud van het erfgoed, vrijwilligers zijn georganiseerd in een historische vereniging, de provinciale afdeling van Erfgoedvereniging Heemschut is actief in de gemeente, amateurarcheologen worden ingezet bij opgravingen, anders)?
- IV.L.2 Worden de inwoners door de gemeente betrokken bij het erfgoed?
- IV.L.2.1 Op welke wijze worden de inwoners door de gemeente betrokken bij het erfgoed? (bij nieuwe beleidsontwikkelingen krijgen inwoners de mogelijkheid om mee te denken, de gemeente betreft inwoners bij herbestemming van het erfgoed, inwoners agenderen erfgoed op politieke avonden van de gemeenteraad, gemeentebestuurder overlegt regelmatig met belangenorganisatie(s), gemeente gebruikt sociale media om inwoners te informeren over het erfgoed, het opstellen van een omgevingsvisie en/of omgevingsplan, waardering en selectie van gemeentelijke monumenten, anders)?
- IV.L.2.2 Hoe vaak maken inwoners van de gemeente – individueel of in verenigingsverband – gebruik van de mogelijkheden om hun visie op erfgoedbelangen in te brengen bij de vaststelling van gemeentelijke ruimtelijke plannen (bestemmingsplannen e.d.)?
- IV.L.3 Hieronder heeft u de mogelijkheid een toelichting te geven op één of meer van de in de vragengroep gegeven antwoorden.

IV.M Omgevingswet

- IV.M.1 Heeft de gemeente al een omgevingsvisie opgesteld, volgens de Omgevingswet?
- IV.M.1.1 Is de gemeente bezig met de voorbereidingen voor het opstellen van een omgevingsvisie, volgens de Omgevingswet?
- IV.M.2 Wordt in de omgevingsvisie expliciet aandacht besteed aan erfgoed?
- IV.M.4. Heeft de gemeente al een omgevingsplan opgesteld, volgens de Omgevingswet?
- IV.M.4.1 Is de gemeente bezig met de voorbereidingen voor het opstellen van een omgevingsplan, volgens de Omgevingswet?
- IV.M.5 Wordt in het omgevingsplan expliciet aandacht besteed aan cultureel erfgoed?
- IV.M.5.1 Worden in het omgevingsplan regels opgesteld voor de bescherming van cultureel erfgoed?
- IV.M.6 Is de gemeente bezig met de aanstelling van een nieuwe gemeentelijke adviescommissie, volgens de Omgevingswet?
- IV.M.7 Bent u bekend met de "Handreiking Adviesstelsel Omgevingskwaliteit"?
- IV.M.8 Is er naar uw mening voldoende informatie beschikbaar over de rol van het cultureel erfgoed in de Omgevingswet?
- IV.M.8.1 Aan welke informatie is er behoefte?
- IV.M.9 Hieronder heeft u de mogelijkheid een toelichting te geven op één of meer van de in de vragengroep gegeven antwoorden.

IV.N Klimaat en duurzaamheid

Klimaat

- IV.N.1 Wordt bij de uitvoering van het klimaatadaptiebeleid gebruik gemaakt van cultuurhistorische kennis?
- IV.N.1.1 Op welke manier wordt gebruik gemaakt van cultuurhistorische kennis?
- IV.N.2 Is er in de gemeente sprake van schade aan cultureel erfgoed als gevolg van klimaatomstandigheden (droogte, hitte, stormen, branden, wateroverlast)?
- IV.N.2.1 Door welke klimaatomstandigheden is er schade aan cultureel erfgoed ontstaan?
- IV.N.2.2 Bij welke monumenten doet deze schade zich voor?
- IV.N.2.3 Welke schade aan groene monumenten betreft dit? (verzakken van grondlichamen, sterfte van bomen, sterfte van heesters, schade aan gazons en borders, schade aan stinzenplanten, droogvallende vijvers, grachten, beken, anders)?
- IV.N.2.4 Welke schade aan gebouwde monumenten betreft dit? (scheuren in opgaand muurwerk, verrotte paalkoppen van funderingen, funderingsschade, schade aan dak, schade aan buitenmuren, schade aan interieur, schade door insecten en schimmel vraat, anders)
- IV.N.2.5 Welke schade aan archeologische monumenten betreft dit?

Verduurzaming

- IV.N.4 Heeft de gemeente beleid vastgesteld voor het verduurzamen van gebouwde monumenten?
- IV.N.5 Verstrekt de gemeente subsidies en/of leningen voor het verduurzamen van gebouwde monumenten?
- IV.N.6 Geeft de gemeente voorlichting aan eigenaren over het verduurzamen van hun gebouwde monumenten?
- IV.N.7 Heeft de gemeente beleid vastgesteld voor het opwekken van duurzame energie (zon-, wind- en bodem energie)?
- IV.N.7.1 Wordt hierin aandacht besteed aan de cultuurhistorie en/of het cultureel erfgoed?
- IV.N.8 Ziet de gemeente één van de onderstaande knelpunten bij het verduurzamen van gebouwde monumenten? (aantasting van de monumentale waarden, bestaande wet- en regelgeving, gebrek aan kennis bij de eigenaar, gebrek aan kennis bij adviseurs, uitvoerenden of andere professionals, gebrek aan kennis bij gemeente, geen beleid bij gemeente, gebrek aan financiële middelen bij eigenaar, gebrek aan financiële middelen bij gemeente, nee, de gemeente ziet geen knelpunten, anders)
- IV.N.9 Welke van onderstaande middelen kunnen naar uw mening het beste ingezet worden om monumenteneigenaren te bewegen tot het halen van de algemene duurzaamheidsdoelstellingen? (aanpassen dan wel verplicht stellen van energielabelsystematiek voor gebouwde monumenten, betere informatievoorziening van de overheid, via bijvoorbeeld brochures, gemeentelijke website, een energieadviesloket, extra hulp van de overheid aan monumenteneigenaren, bijvoorbeeld in de vorm van gratis energiescans of verduurzamingsadviezen, collectieve aanpak van de overheid energiebesparing of energieopwekking voor monumenten, uitgaan van gemiddelden i.p.v. harde grenzen (dus bijvoorbeeld gemiddeld label C i.p.v. minimaal label C), anders, weet niet)?
- IV.N.10 Hieronder heeft u de mogelijkheid een toelichting te geven op één of meer van de in de vragengroep gegeven antwoorden.

Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed |
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16478 | 2500 BL Den Haag
info@inspectie-oe.nl | <https://www.inspectie-oe.nl>

april 2023